

BalticSea2020

ÖSTERSJÖN - VAD VI BÖR VETA OM FISKE

STUDIEMATERIAL TILL DOKUMENTÄREN
ALLA TORSKAR

ELEVEXEMPLAR

FRP

Folke Rydén
PRODUCTION

Filmmakaren och frilansjournalisten Folke Rydén och fotografen Mattias Klum har sedan 2007 arbetat med Baltic Sea Media Project, en av de mest långsiktiga journalistiska film- och mediesatsningarna hittills i Sverige.

På ett nyskapande, underhållande och informativt sätt är tanken att människor runt Östersjön ska bli medvetna om hoten och möjligheterna som innanhavet står inför. *Alla torskar* av Folke Rydén är den första av totalt fem dokumentärer som skapats under projektet.

Arbetet avslutades 2019 med en långfilm som skildrar Östersjön, dess invånare och natur, från projektets start till slut.

Mer information om projektet finns på: www.ourbalticsea.com.

*Inom projektet finns också naturfilmerna *Betraktaren* (2012) och *Havets öga* (2018) av Mattias Klum, två filmer som på ett poetiskt och reflekterande sätt berättar om Östersjön, i syfte att inspirera människor att upptäcka och uppskatta skönheten med vårt innahav, och på så sätt ta hand om det. Filmerna finns att se på www.ourbalticsea.com.*

BalticSea2020

BalticSea2020 är en privat stiftelse vars mål är att bidra till att vända den negativa utvecklingen i Östersjön till år 2020. Det skall uppnås genom att förbruka en donation om 500 miljoner kronor på konkreta åtgärder inom forskning, opinionsbildning och aktivt engagemang i projekt.

För det behövs. Annars kommer livskvalitén för de cirka 90 miljoner människor som bor i Östersjöområdet att drastiskt försämrats. Och det går. Det är stiftelsens grundare Björn Carlsons övertygelse. Han vill med sin donation skapa en handlingskraftig aktör som oavsett politik och byråkrati snabbt kan gå in och se till att det som gör skillnad för Östersjön verkligen blir av.

BalticSea2020 har finansierat Baltic Sea Media Project.

Läs mer om BalticSea2020 på: www.balticsea2020.org.

INNEHÅLL

INNAN NI SER FILMEN	4
Kartarbete	4
Särskilda ord	4
MEDAN NI SER FILMEN	5
Filmens huvudbudskap	5
EFTER ATT NI SETT FILMEN	6
Instuderingsfrågor	6
Berättelse om en fiskare	6
Hur man fiskar utan bifångst	7
Gör din egen voki	7
Dilemman	7
Citat	8
Lär mer om torsken	8
MER INFORMATION	9

INNAN NI SETT FILMEN

Kartarbete

Titta på en karta

Var ligger Östersjön?

Vilken form har Östersjön?

Vad kan du ta reda på om Östersjön bara genom att titta på en karta?

Vilka stora städer ligger vid vattnet?

Vilka människor är förbundna genom Östersjön och använder dess resurser?

SÄRSKILDA ORD

Alger är primitiva klorofyllinnehållande, framför allt vattenlevande, organismer som saknar egentlig stam, rot och blad.

Bifångst är den fisk som fångas oavsiktligt i fiskeredskap.

Brackvatten är vatten med låg salthalt, vanligen en blandning av saltvatten och sötvatten.

Trål är ett koniskt nät som fästs i en båt och dras genom vattnet på stort djup.

Torsk är en fisk med magert, vitt kött och som är viktig för Östersjöns ekosystem.

Eutrofiering, alltså **övergödning**, innebär en förhöjning av näringsämnen i ett vattendrag.

Överfiske är att fiska för mycket.

Hållbar beskriver förmågan att bevara en ekologisk balans.

Ekolod är ett instrument som mäter djup och ytor under vatten.

Utrotning innebär att någonting inte längre finns.

Spöknät är fiskenät som tappats på havsbotten och som djur ofta fastnar i av misstag.

Subvention är ekonomisk hjälp som betalas ut av staten för att stödja en industriell verksamhet.

Skarpsill är en liten havslevande matfisk.

Plankton är små organismer som flyter eller driver omkring i stort antal i salta eller söta vattendrag. Plankton är en primär födokälla för många fiskar.

Dumpning innebär att göra sig av med någonting som betraktas som oanvändbart eller oönskat.

Uppgradering är att kasta tillbaka mindre värdefull fisk i havet och fortsätta fiska efter mer värdefullare fångst. Fiskaren tar då endast i hamn fisk av högsta kvalitet.

MEDAN NI SER FILMEN

FILMENS HUVUDBUDSKAP

Vilket är dokumentärfilmens huvudbudskap?

1. Vad i denna film är nyheter för dig?
2. Vad tyckte du om filmen som helhet?
3. Vilket är filmens huvudbudskap?
4. Vad tror du att de som gjorde filmen vill att du ska tycka?
5. Hur påverkar filmen dig?

EFTER ATT NI SETT FILMEN

INSTUDERINGSFRÅGOR

1. Vilka länder omger Östersjön?
2. Vilka regler finns för fiskeindustrin?
3. Vilka metoder används till att fånga fisk?
4. När blev livet svårare för torsken?
5. Från vilket havsområde har torsken redan fiskats ut?
6. Beskriv olika sätt som vi slösar bort torsk på. Hur vi låter en del av dem dö utan att äta dem.

BERÄTTELSE OM EN FISKARE

Detta är berättelsen om en fiskare som, trots all modern utrustning han skulle kunna använda, väljer att fiska på ett gammaldags sätt. Så här lyder den:

“Det var en gång en fiskare. En dag vaknade han som vanligt tidigt på morgonen för att åka till jobbet, vilket för honom innebar att åka ut på havet för att fånga fisk. Denna vackra morgon fick han en rik fångst. Han sålde fisken på marknaden och åkte sedan till sitt favoritställe, nämligen stranden. Där träffade han sina vänner. Han kände sig hemma och kunde prata och slappna av efter en dags hårt arbete. Han var faktiskt väldigt nöjd med sitt liv. När han satt i sin sköna stol och värmdes sig i solen kom en man fram till honom och sa:

- Varför sitter du här när du kunde vara ute på havet och fånga mer fisk? Det finns massor av fisk och om du har mer att sälja tjänar du mer pengar. Du kunde köpa en annan båt, med bättre utrustning. Du kunde anställa folk. Efter några år skulle du vara rik och då kunde du sälja båtarna och få pengar som räckte resten av ditt liv. Och du skulle kunna göra vad helst du ville!

- Men, sa fiskaren, det är ju precis det jag gör just nu!

Fundera på:

Varför ville inte fiskaren fiska mer och köpa ny utrustning?

Vad var viktigt för de två männen i berättelsen?

Man kan betrakta allting ur olika synvinklar. Vilken är den största skillnaden mellan de två männen i berättelsen?

Varför tror du de har så olika åsikt om samma sak?

HUR MAN FISKAR UTAN BIFÅNGST

Ett av de största problemen med fiske med modern utrustning är bifångst. Det är fisk och andra djur som fastnar i nät som inte är avsedda för dem. "Den del av en fiskfångst som dumpas som oönskad eller kommersiellt oanvändbar". Fiskarna dör och det är slöseri.

Samtala om detta problem och se vilka lösningar ni kan komma på...

Överväg möjliga politiska åtgärder, t.ex. hur fiskeredskap är konstruerade och så vidare...

GÖR DIN EGEN VOKI, EN RÖST FÖR ÖSTERSJÖN

På webbplatsen www.voki.com kan du skapa en figur som kan prata. Skapa figuren och låt-sas att den vill förändra vårt sätt att behandla Östersjön.

1. Vilket budskap om Östersjön vill du låta din egen karaktär förmedla?
2. Är han/hon oroad eller inte över Östersjöns framtid?

DILEMMAN

Ett dilemma är ett tillstånd av osäkerhet eller förvirring, i synnerhet ett som kräver ett val mellan två lika ofördelaktiga alternativ. Det finns helt klart dilemman som rör försöken att hitta ett sätt att fånga, sälja och äta den fisk som vi får från haven. Samtala om följande dilemman:

1. Sedan 2015 gäller utkastförbud för torsk i Östersjön. Det betyder att all fisk som fångas ska tas i land och räknas av från fiskarnas kvoter. Men trots förbudet fortsätter utkasten. Hur kommer det sig?
2. En fiskare tror att det finns massor av fisk i havet, men han har inte tillstånd att fiska. Han får istället pengar från staten för att låta bli att fiska och för att låta båten ligga i hamn. Men han vill hellre fiska. Vad borde han göra och varför?
3. Du bestämmer dig för att äta torsk till kvällsmat, men när du kommer till mataffären finns det bara torsk som fångats i ett område där torskbeståndet är hotat. Ändå säljs den i mataffären. Vad gör du?
4. Teoretiskt vore det möjligt för ett fåtal trålare av en viss storlek att fånga hela Sveriges torskkvot på ett år, men ändå finns det ca ett hundratal båtar av olika storlek som har tillstånd att fånga torsk. Situationen är likadan i de övriga länderna kring Östersjön. Hur tycker du att staterna borde hantera detta?
5. Kvoten för en fiskare är alldeles för liten för att han ska kunna försörja sin familj. Skulle olagligt fiske vara ett bra sätt att tjäna tillräckligt med pengar för att klara sig?

CITAT

Här nedan finns några citat från dokumentärfilmen. Läs dem och diskutera vad som faktiskt sägs och varför.

"Det spelar ingen roll för fisken om den fångas illegalt eller legalt. Det spelar ingen roll om den ingår i kvoten eller kastas ut. Den är ju ändå död." **Daniel Pauly**, marinbiolog

"Dumpa så mycket fisk dött i havet, det förstör ju både havet och förstör bottenarna. Plus att det är ju vår framtid som vi slänger tillbaka. Man försöker ju vända sig bort och tänka på något annat. När man ser nästan en hel ö med fisk flyta runt, det är inte roligt att se." **Rickard Sollander**, skeppare på svenska båten GG44 Runavik

"Det vore ju roligt att kunna hjälpa till att få allmänheten att förstå mer, att det finns väldigt mycket som inte rapporteras till exempel, och att det är mycket som slängs på grund av politiska beslut och sådana saker. Jag hade ingen aning innan och det skulle vara roligt att kunna öppna ögonen på fler lite grann. Eller hjälpa till att göra det mer förståeligt." **Lo Persson**, student

LÄR MER OM TORSKEN

Leta upp en aktuell tidningsartikel om torsk. Läs artikeln och för sedan en diskussion. Dela upp er i två grupper, en grupp som är för och en grupp som är emot vad artikeln handlar om.

MER INFORMATION

Här följer några förslag på hemsidor med ytterligare information och inspiration:

Baltic Sea Media Project

www.ourbalticsea.com

BalticSea2020

www.balticsea2020.org

Helcom

www.helcom.fi

Havet

www.havet.nu

Världsnaturfonden

www.wwf.se

Östersjöcentrum/Stockhoms universitet

www.su.se/ostersjocentrum

